МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

РЕФЕРАТ
Кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою «Облік і аудит»

на тему: «Теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу ефективності використання запасів»
(на прикладі ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»)

Виконавець:
студентка ФМОІТ 4 курсу 2 групи
Демченко Аліна Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Подвальна Наталія Едуардівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку економіки необхідною умовою для подальшого ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу є створення якісної системи управління матеріальними запасами: сировиною, напівфабрикатами, деталями, комплектуючими виробами, що використовуються в процесі виробництва тощо. Запаси – це оборотні активи, які використовуються для подальшого продажу, виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг. Вони займають важливе місце не лише в структурі активів підприємства, а й особливе місце їм належить в складі витрат, оскільки виробничі запаси беруть участь у формуванні собівартості готової продукції.

На сьогоднішній день проблеми обліку запасів набувають ще більшої актуальності. Неправильно налагоджена система управління запасами призводить до виникнення нестач або лишків товарних матеріалів на підприємстві, і як наслідок – можливе отримання збитку від проведеної діяльності. Організований належним чином облік виробничих запасів дозволить отримувати достовірну інформацію про їх наявність, рух та вибуття. Менеджери, обліковці та керівники будуть забезпечені належною інформацією для прийняття управлінських рішень та, в свою чергу, це вдосконалить облік і контроль матеріальних запасів.

Проблемними питаннями обліку, контролю та аналізу запасів займалися багато наших та іноземних науковців, серед яких можна виділити: Василенко В.О., Волкова Н.А., Горобець Є.В., Дмитренко А.В., Китайчук Т.Г., Коваль Н.І., Мельник Т.Г., Огійчук М.Ф., Пилипів Н.І., Плахтій Т.Ф., Сопко В.В., Федак Л.М. та інші. Проте, дослідивши наукові надбання вчених, можна відмітити, що залишились ще дискусійні та невирішені питання щодо організації та методики обліку, контролю та аналізу запасів. Також кожного року можна спостерігати як вносяться зміни до бухгалтерського обліку в Україні, тому питання щодо удосконалення теоретичних та практичних аспектів ведення обліку запасів в умовах сучасної ринкової економіки є актуальним і потребує уточнень і подальшого дослідження.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення та дослідження характерних особливостей бухгалтерського обліку, контролю та аналізу запасів підприємства, а також надання практичних пропозицій щодо удосконалення системи обліку та контролю, що дозволить підприємству ефективно функціонувати в сучасних умовах господарювання.

Завдання дослідження:

- визначити теоретично-практичні аспекти обліку запасів;
- розкрити сутність запасів, їх класифікацію та розглянути особливості методів їх оцінки;
- навести загальну економічну характеристику підприємства ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»;
- дослідити облік та документальне оформлення операцій із запасами на досліджуваному підприємстві;
- розглянути характерні риси внутрішнього контролю запасів на досліджуваному підприємстві;

- розробити пропозиції щодо поліпшення ведення бухгалтерського обліку та організації внутрішнього контролю на підприємстві;
- здійснити економічний аналіз ефективності та інтенсивності використання запасів на обраному підприємстві.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження виступає система обліку, контролю та аналізу діяльності підприємства ТОВ «ВКФ «Перлина полісся». Компанія займається виробництвом олії та тваринних жирів, парфумних та косметичних засобів.

Предмет дослідження. Сукупність теоретично-практичних аспектів бухгалтерського обліку, організації контролю та економічного аналізу запасів на обраному підприємстві.

Методи дослідження. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи та виконання поставлених завдань при дослідженні теоретичних та практичних аспектів обліку, контролю та аналізу запасів використовувалися загальнонаукові та специфічні методи дослідження. Серед них можна виділити наступні: методи індукції та дедукції, методи теоретичного узагальнення, методи систематизації, гіпотези та припущення тощо. Застосування системного підходу, методів аналізу і синтезу дозволило визначити місце запасів підприємства в системі його виробничо-господарської діяльності. В процесі дослідження та аналізу запасів були використанні такі традиційні методи економічного аналізу як табличний та графічний метод, групування. Найчастіше використовувався метод порівняння так як кваліфікаційна робота ґрунтується на порівнянні різних понять та досліджень.

Інформаційна база дослідження. У процесі дослідження були використанні законодавчі та нормативні акти, такі як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», міжнародні стандарти фінансової звітності, наукові надбання українських та зарубіжних вчених з питань обліку, контролю та аналізу, матеріали наукових конференцій, різноманітні збірники періодичних видань, статистичний матеріал, інформаційні джерела з мережі Інтернет, а також документація та фінансова звітність підприємства ТОВ «ВКФ «Перлина полісся».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменувань) та 13-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінки. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 6 рисунків.

Публікації за темою дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 3 тези:

- Демченко А.О. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів (на прикладі ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»). Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: матеріали VII Міжнародної студентської науково-практичної конференції. Одеса: ОНЕУ, 2021. С. 110-112.
- Демченко А.О. Особливості організації та методики аудиту запасів. Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації:

матеріали VII Міжнародної студентської науково-практичної конференції. Одеса: ОНЕУ, 2021. С. 58-60.

- Демченко А.О. Аналіз рентабельності запасів на прикладі ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся». Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції. Одесса: ОНЕУ, 2021. С. 184-186.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі ***«Теоретичні аспекти обліку запасів»*** розкрито сутність, класифікацію та оцінку запасів; розглянуто особливості синтетичного та аналітичного обліку запасів; досліджено сучасну проблематику обліку запасів.

У другому розділі ***«Особливості обліку та контролю запасів на ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»*** проаналізовано організаційно-економічну характеристику ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»; досліджено діючу практика обліку та внутрішнього контролю запасів на підприємстві; описано особливості системи обліку запасів на даному підприємстві; надано оцінку системи внутрішнього контролю підприємства; висвітлено шляхи вдосконалення організації обліку та внутрішнього контролю запасів на досліджуваному підприємстві.

У третьому розділі ***«Аналіз ефективності та інтенсивності використання запасів на ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»*** здійснено аналіз динаміки, складу і структури активів підприємства; оцінено ефективність та інтенсивність використання запасів; проведено аналіз фінансової стійкості підприємства за критерієм стабільності джерел покриття запасів; здійснено дослідження ймовірності майбутнього банкрутства досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Запаси вважаються одним із важливих об’єктів серед оборотних активів суб’єктів господарювання. Вони прямо впливають на суму отриманого прибутку, тому і потребують правильно організовану систему обліку та контролю на підприємстві.

Дослідження наукових статей, літературних та інтернет джерел показало, що немає єдиного підходу до визначення терміну «запаси». Отже, узагальнюючи думки різних науковців-економістів, можна сказати, що запаси – це матеріальні активи, що утримуються на підприємствах для споживання у виробництві, виконанні робіт, наданні послуг та подальшого продажу у формі предметів та засобів праці.

Однією з умов раціоналізації обліку запасів на підприємстві є правильно класифіковані запаси з урахуванням галузевої специфіки. Економічно обґрунтована класифікація матеріальних запасів дозволить впорядковувати інформацію щодо запасів, яка в майбутньому буде використана для прийняття управлінських рішень. Було визначено, що у бухгалтерському обліку мають місце класифікації запасів за різноманітними ознаками, які наводять економісти в своїх працях. Однак можна

сказати, що узагальнена класифікація запасів поєднує у собі найконцептуальніші ознаки для здійснення управління запасами.

Оцінка запасів вагомо вливає на визначення собівартості продукції, тобто на визначення фінансового результату. Наші національні положення визначають п'ять методів оцінки запасів при їх вибутті. В той же час міжнародні стандарти обліку запасів виділяють лише три методи. Підприємство обирає для себе найпростіший метод оцінки, враховуючи особливості кожного з них.

Для синтетичного обліку запасів планом рахунків передбачено 2 клас рахунків. Кожне підприємство має право відкривати аналітичні рахунки залежно від їх потреби та необхідності в управлінні.

Наявність проблем в обліку запасів свідчить про те, що існують невирішені питання щодо системи їх обліку. Виявлені помилки та відхилення призводять до великих втрат запасів, тобто до зниження отриманого прибутку. Тому необхідно вживати комплексів заходів щодо удосконалення організації обліку на будь-якому виробничому підприємстві.

Розглянувши та дослідивши діяльність, економічну характеристику, особливості обліку та внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» можна зробити наступні висновки.

Аналізована виробничо-комерційна фірма «Перлина Полісся» відноситься до суб'єктів малого підприємництва та здійснює свою діяльність в олійно-жировій галузі. Підприємство є платником податку на прибуток та на додану вартість на загальних засадах, подає звітність в податкові та статистичні органи.

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» показав, що лише у 2018 році досліджуване підприємство було залежне від зовнішніх джерел фінансування, тобто від позикових коштів. Але за 2019-2020 роки ситуація покращилась, і вже в 2020 році підприємство мало 80,6% власних коштів, тому могло вільно та легко ними маневрувати. Можна відмітити, що підприємство ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» має низькі показники рентабельності, тому йому необхідно підвищити ефективність виробничо-збутової діяльності за рахунок збільшення обсягу реалізації та випередження темпів зростання чистого доходу над витратами, що пов'язані з основною операційною діяльністю. Також підприємству задля подальшого підвищення своєї ділової активності необхідно прискорювати оборотність так і дебіторської, так і кредиторської заборгованості.

Облік операцій з надходження, вибуття та руху підприємство здійснює за допомогою облікових програм «1С: Бухгалтерія» та «M.E.Doc». Матеріально відповідальною особою за зберігання матеріальних цінностей в складських приміщеннях було призначено начальника цеху. При надходженні запасів бухгалтер фірми зазвичай складає видаткові накладні та товарно-транспортні накладні, а при відпуску матеріалів – накладні-вимоги на переміщення та акти на списання виробничих запасів. Для узагальнення інформації про наявність запасів на аналізованому підприємстві використовують рахунки 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», до яких відкриті такі субрахунки: 201 «Сировина й матеріали», 203 «Паливо», 204 «Тара й тарні матеріали», 207 «Запасні частини» та 209 «Інші матеріали».

Було визначено, що запаси на досліджуваному підприємстві зараховуються на баланс за первісною вартістю, а вибувають за методом ФІФО. Сума транспортно-заготівельних витрат обліковується за методом прямого включення до собівартості запасів.

Так як облік руху запасів вважається трудомісткою ділянкою на досліджуваному підприємстві були також виявлені деякі незначні недоліки з боку організації обліку та внутрішнього контролю. Тому було визначено та запропоновано ряд заходів, вимог та шляхів покращення обліку й внутрішньогосподарського контролю. Впровадження перелічених вище в роботі напрямів удосконалення призведе до підвищення результативності фінансово-економічної діяльності організації, мінімізації витрат на придбання, вибуття та раціонального використання товарно-матеріальних цінностей.

Аналіз складу, структури та динаміки активів, ефективності та інтенсивності запасів, фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів на ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» дозволяє повністю здійснити оцінку наявності запасів, визначити як ефективно та раціонально вони використовувалися.

Аналіз складу, структури та динаміки активів за 2018-2020 роки показав, що запаси займали найбільшу частку у структурі оборотних активів протягом досліджуваного періоду. У 2018 році запаси становили 51,83% оборотних активів, в 2019 році – 52,37%, а вже в 2020 році – 51,15%.

За результатами аналізу ефективності використання запасів, можна побачити, що прибутковість запасів в 2020 році зменшилась порівняно з 2018 роком на 9,3 в.п., однак вона збільшилась з 3,5% до 17,1% відносно 2019 року. В свою чергу аналіз впливу чинників на відхилення в рівні прибутковості показав, що в 2020 році такі зміни в прибутковості запасів були викликані збільшенням прибутку на 5,4 в.п. та зміною середньорічної суми запасів на 8,2 в.п.

У 2020 році порівняно з 2018 роком відбулося пришвидшення оборотності запасів на 1,5 обороти, а порівняно з 2019 роком – на 1,2 обороти. Це призвело до зменшення тривалості обороту на 43 дні у 2020 році в порівнянні з 2018 роком. Таке зниження тривалості одного обороту запасів свідчить про те, що запаси почали швидше здійснювати кругообіг і тим ефективніше почали використовуватися оборотні активи даного підприємства. Також це свідчить про те, що запаси почали менше часу перебувати на складах. За даними коефіцієнту закріплення було визначено, що в 2020 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 23,2 коп. запасів, в 2019 році –32,5 коп. запасів, вже в 2018 році – 35,2 коп.

За даними аналізу фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів можна зробити висновок, що лише в 2018 році ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» не могло покрити свої запаси власними обіговими коштами, Вже протягом періоду 2019-2020 років дане підприємство було абсолютно фінансово стійким, тобто воно мало високий рівень платоспроможності і не залежало від зовнішніх джерел фінансування.

На основі цього було проведено аналіз ймовірності банкрутства за допомогою прогнозної моделі науковця Ліса. І як результат нами було виявлено, що підприємству в найближчий рік не загрожує банкрутство. Однак аналіз коефіцієнту

відтворення (втрати) показав, що аналізована фірма протягом 2018 року не мала реальної можливості відтворення своєї платоспроможності, так як коефіцієнт відтворення не відповідав нормі. Однак в 2019 та 2020 році ситуація покращилась, тому підприємство ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» вже мало можливість реального відтворення своєї платоспроможності.

Таким чином, в загальному можна зробити висновок, що ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся» ефективно здійснює свою діяльність, ведення бухгалтерського обліку у відповідності з національними стандартами. Однак мають місце незначні недоліки, тому в даній роботі підприємству було надано ряд пропозицій для удосконалення системи обліку та контролю.

АНОТАЦІЯ

Демченко А. О. «Теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу ефективності використання запасів (на прикладі ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2021.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти та особливості діючої практики обліку, контролю і аналізу запасів на прикладі ТОВ «ВКФ «Перлина Полісся», визначено проблемні питання теми, проведено аналіз ефективності та інтенсивності використання запасів.

Досліджено поняття запасів, документальне забезпечення, класифікацію та їх оцінку; синтетичний та аналітичний рух запасів на підприємстві; наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері економіки; фінансову стійкість та основні показники діяльності підприємства та ефективність використання запасів.

Запропоновано шляхи удосконалення організації та методики ведення обліку, внутрішнього контролю запасів та на підставі проведеного аналізу напрями підвищення ефективності використання запасів на досліджуваному підприємстві.

Ключові слова: запаси, класифікація, оцінка, ефективність використання, облік, внутрішній контроль, економічний аналіз.

ANNOTATION

Demchenko A. «Theoretical and practical aspects of accounting, control and analysis of inventories utilization efficiency (based on Production and Commercial Firm «Perlyna Polissia», LLC).

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and Auditing».

Odessa National Economics University. – Odessa, 2021.

The work deals with the theoretical aspects and features of the current practice of accounting, control and analysis of inventories based on Production and Commercial Firm «Perlyna Polissia», LLC, identifies problematic issues of the topic, analyzes the efficiency and intensity of inventory use.

Author explores the concept of inventories, documentary support, classification and estimation; synthetic and analytical movement of inventories at the enterprise; scientific works of domestic and foreign scientists in the field of economics; financial stability and main indicators of activity of the enterprise and inventories utilization efficiency.

Author offers ways to improve the organization and methodology of accounting, internal inventory control and, based on the analysis, directions for improving the inventories utilization efficiency at the investigated enterprise.

Keywords: inventories, classification, estimation, utilization efficiency, accounting, internal control, economic analysis.